Tekst: Petra Teunissen, fotografie praktijksituaties: Gaby Verheijen

De meerwaarde van echografie

Podoloog Lisette de Graauw heeft al negen jaar ervaring met echografie in haar praktijk Podozorg IJsselstein. Zij is heel enthousiast over de meerwaarde van deze techniek voor het ondersteunen van haar diagnoses.

Echografie is een techniek die gebruikmaakt van geluidsgolven. De echografist zet een apparaatje op de huid dat geluidsgolven uitzendt. De golven verplaatsen zich door het lichaam en reflecteren op grensvlakken tussen zachte en hardere structuren. Op een beeldscherm worden de golven dan omgezet in 'afbeeldingen' van het gescande lichaamsdeel. De (digitale) beelden kunnen worden opgeslagen.

Aanvulling op repertoire

Lisette: "Bevindingen uit het echografisch onderzoek helpen je bij de diagnose. Soms krijg je meer informatie dan je in eerste instantie verwacht. Met mijn apparatuur kan ik kijken tot op het bot, niet in het bot zelf. Je ziet wel het periost en je hebt een beetje zicht in de grotere gewrichten. Je kunt vooral goed afwijkingen zien in pezen en spieren: kapsels, vocht, zwellingen, scheuren en ten-

Het echograferen van de hiel. Fotografie: Gaby Verheijen.

Lisette de Graauw, Niek Vink en Ruud Fonken in de lunchruimte van NT-e in Vianen.

dinopathie. Dat is heel waardevol, maar: echo blijft een toevoeging op je repertoire. Uiteraard doe je altijd eerst een anamnese en lichamelijk onderzoek. Ik blijf wel de hele mens zien. Wat vertelt de patiënt? Hoe beweegt de patiënt? Hoe voelt de voet aan? Echo kan je helpen om je vermoedens over de oorzaak van de klachten te bevestigen en om je behandelingen specifieker te maken. Het maakt mijn dagelijks werk heel anders. Ik zou niet meer zonder echografie willen werken, dan voel ik me 'naakt'. Je kunt simpelweg gerichter behandelen en verwijzen."

Echografie is 'booming'

Niek Vink van het Nationaal Trainingscentrum echografie (NT-e) ziet dat echografie 'booming' is in fysiotherapiepraktijken en bij podologen: "Dat komt omdat de apparatuur steeds betaalbaarder wordt en de beelden steeds beter. Je ziet veel meer details.

De prijzen variëren nu van 23.000 euro voor een vrijstaand apparaat tot 18.000 euro voor een laptopversie. Het is heel fijn dat de behandelaar nu zelf ter plekke de beelden kan maken die hij nodig heeft. In ziekenhuizen is het maken van echo's meestal uitbesteed aan een gespecialiseerde medewerker, de echografist of een radioloog. Dat maakt het lastiger om het beeld of zelfs alleen de beschrijving van het beeld in de juiste context te plaatsen. Wat bedoelt iemand met 'verdikte peesplaat'? Een beetje of ernstig verdikt, egaal of onregelmatig verdikt? Als ik het zelf zie en de patiënt bovendien met de voet kan laten bewegen om beeld van allerlei kanten te zien, krijg ik veel gerichtere informatie."

Casus: onverklaarbare hielpijn

Enthousiast vertelt Niek over een bijzondere casus: "Eén van onze docenten, Fred Bol, bekeek samen met een orthopedisch chirurg de echobeelden van een vrouw met hielpijn. De klachten waren ontstaan nadat zij een tentharing in de grond getrapt had. Hierbij ontstond een wondje in de hiel met maandenlange persisterende pijnklachten tot gevolg. De echo liet een vreemd beeld zien. Zoiets hadden zij nog nooit eerder gezien. Maar Fred had wel een vermoeden... Hij dook zijn schuurtje in met in de ene hand een bieflap en in de andere de teenslipper van zijn dochter. Hij stopte een stukje van de slipper in het vlees en scande de bieflap om te zien of dit beeld overeen kwam met het eerdere echobeeld van de hiel van de patiënt. En wat bleek? Het leek er erg sterk op! Mevrouw werd geopereerd en er werd een corpus alienum in de vorm van een stukje slipper verwijderd. Daarna verdwenen de pijnklachten snel. Een aardig staaltje out side the box-denken om – met behulp van echo – tot een diagnose te komen."

Hypperreflectieve zone met slagschaduw

Opgeofferde teenslipper

Bieflap met stukje teenslipper

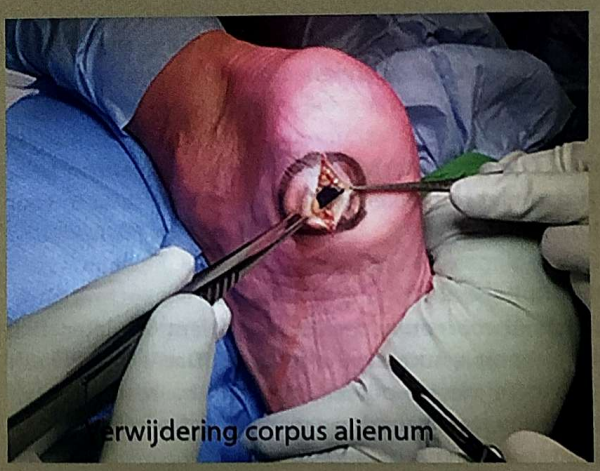
erwijdering corpus alienum

Is het een jongetje?

Hoe brengt Lisette het echograferen in de praktijk? Lisette: "Ik werk dagelijks met de echografie-apparatuur. Na het afnemen van de anamnese en het lichamelijk onderzoek scan ik de voet uitvoerig. Ik laat de patiënt in eerste instantie niet meekijken op het scherm. Ze kunnen het beeld toch niet goed interpreteren. Als ik voor iedere keer dat iemand vroeg 'Is het een jongetje?' een euro kreeg, was ik nu rijk! Ik vraag wel of de patiënt de voet of het onderbeen wil bewegen, volgens mijn aanwijzingen. Tot slot laat ik één duidelijke 'plaat' zien en leg uit waarop ik mijn diagnose baseer. Zo leven de patiënten interactief mee. Mijn patiënten zijn heel blij dat ik met echo werk. Het geeft ze meer vertrouwen in mijn diagnose. Ze komen uit het hele land naar onze praktijk ervoor." Nieks collega Ruud Fonken beaamt: "Wij horen dat door de inzet van echo de therapietrouw van patiënten toeneemt."

Als een medisch pedicure een fasciopathie vermoedt, zou de patiënt dan gebaat zijn bij een verwijzing naar een podoloog die met echografie werkt? "Ja", vindt Lisette: "Want met echo kan de podoloog de steunzool veel specifieker inrichten. En hij of zij kan andere oorzaken uitsluiten, zoals fibromatose. Bij hielpijn zal de podoloog altijd het hele pakket bekijken en dan is echo een heel belangrijk hulpmiddel. Echografie is ook onmisbaar bij vermoedens van een subungiale exostose, want het bot geeft druk en dat kun je waarnemen. Ook nagelwalontstekingen zie je op het beeld, een glomus tumor is zichtbaar en ook een corpus alienum zoals glasscherven en

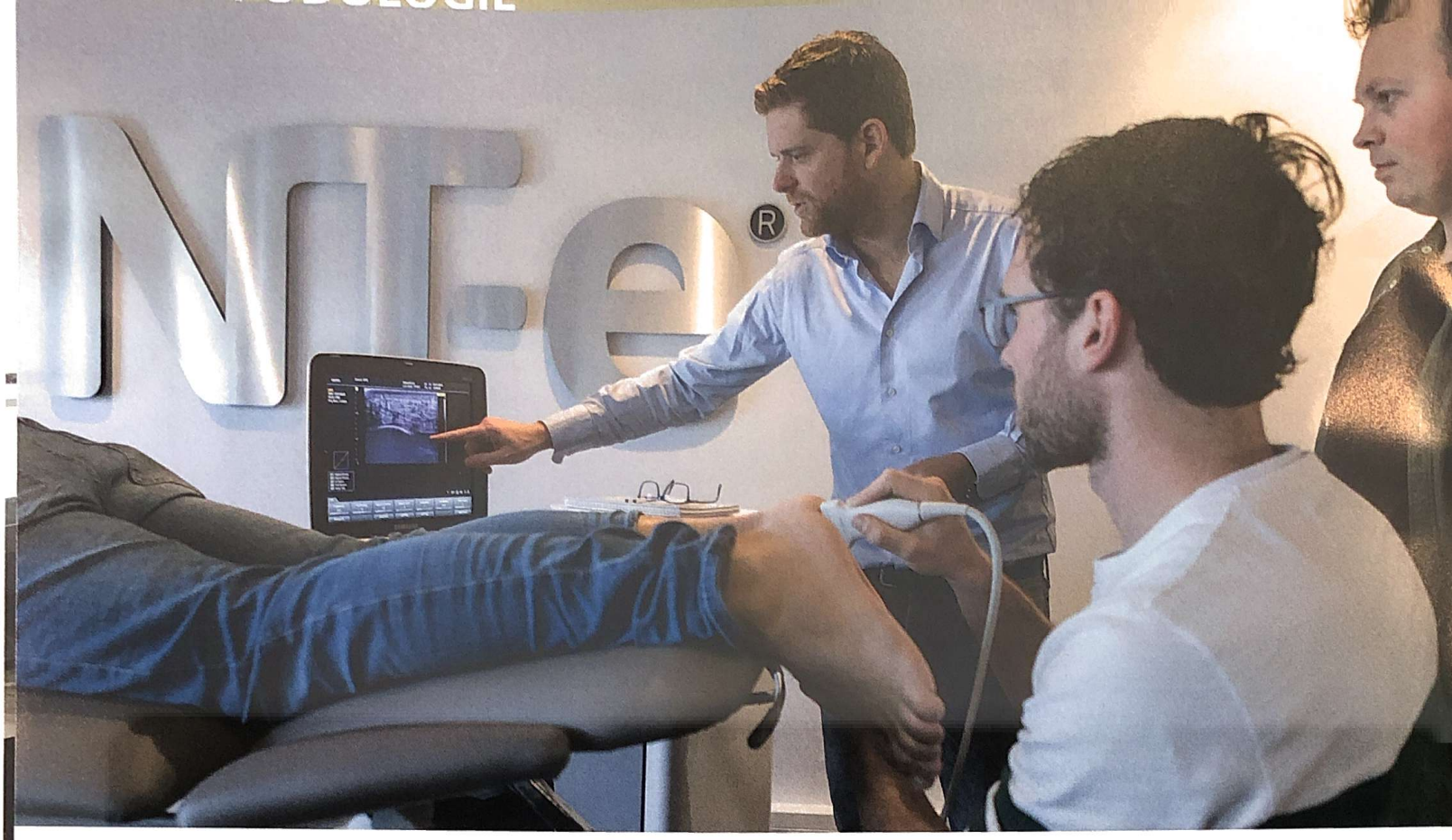

Oefenen met het echograferen van gezonde voeten is onmisbaar om het vak onder de knie te krijgen en de beelden juist te kunnen interpreteren. Fotografie: Gaby Verheijen.

doorns (zie ook kader). Als behandelingen niet aanslaan, blijf dan niet rommelen in de marge, maar stuur in voor echo."

Voor- en nabeelden

Kun je met voor- en nabeelden de patiënt ook laten zien dat de therapie succesvol is geweest? Dat is lastig, vindt Lisette: "De meeste peesklachten zijn na zes tot twaalf maanden helemaal verdwenen, maar het echobeeld blijft achterlopen. Het duurt langer voordat je op het echobeeld structurele verbeteringen ziet. Een mogelijke valkuil van echografie: je eigen capaciteiten niet kennen. Door deze beeldvormende apparatuur zie je meer dan ooit en zou je geneigd kunnen zijn diagnoses te stellen waarvoor je geen expertise hebt of waartoe je niet bevoegd bent. Dat moet je altijd in het oog houden, je mag nooit vooruitlopen op je expertise. Soms zijn er asymptomatische beelden: je ziet een 'afwijkende' anatomie, maar de patiënt ervaart geen klachten. Dan moet je er ook niets aan doen. Ik noteer soms wel een verdikte achillespees, dat kan wel een predispositie zijn voor klachten later."

Life long learning

Moet je talent hebben voor echografie? "Niet echt", vindt Niek, "al is een goede oog-hand coördinatie onontbeerlijk. Het helpt vast als je vroeger veel videospelletjes deed. Belangrijker is dat je blijft oefenen om optimaal rendement uit je investering in geld en tijd te halen. Je apparatuur moet meegroeien met je kennis. Eerst moet je de beelden leren herkennen. Als je vocht ziet, weet je nog niet wat het is. Een zwelling in een kapsel, een cyste of een bloedvat?"

Lisette: "Ik heb echt dagenlang geoefend toen ik de echo-apparatuur net had: boek erbij en maar scannen op mijn eigen voet. Je moet heel veel beelden zien voordat je alle structuren herkent en afwijkingen kunt aanwijzen. Daarom moet je vooral ook op gezonde voeten oefenen. Iedere maand train ik nog samen met een fysiotherapeut. Mijn tip: zoek een leermeester." Niek: "Om dat samen oefenen te stimuleren, hebben wij een besloten Facebookgroep opgezet, de Mentorgroep MSU. Ruim 500 fysiotherapeuten delen daar beelden waar ze vragen over hebben. Zij krijgen zo waardevolle feedback van collega's. Ook organiseren wij gratis oefendagen hier in Vianen."

Niek ziet een sterke ontwikkeling naar meer echoapparatuur in groepsprakijken: "Dan komt de echografie binnen bereik van de huisarts, fysiotherapeut en podoloog samen. Dat is kosteneffectief en ondersteunt een verbeterde interdisciplinaire zorg. Dat past ook in de trend naar 1,5 lijns zorg."

Wil je eens met eigen ogen zien wat een echografie van een peesplaat oplevert? Je bent welkom op de kennismakingsdagen in de fraaie lesruimtes van het Nationaal Trainingscentrum echografie in Vianen. Het NT-e is 'powered by Fyzzio'. Fyzzio is leverancier van apparatuur en producten voor echografie, shockwave therapie, behandelbanken, medische fitness en fysiotechniek.